

Het economisch gewicht van verenigingen in België

**Kwantitatieve analyse
(uitgave 2011)**

Het economisch gewicht van verenigingen in België

**Kwantitatieve analyse
(uitgave 2011)**

COLOFON

Het economisch gewicht van verenigingen in België. Kwantitatieve analyse (uitgave 2011)

Cette publication est également disponible en français sous le titre:
Le poids économique des associations en Belgique. Analyse
quantitative (édition 2011)

Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting,
Brederodestraat 21 te 1000 Brussel

AUTEURS

in partnerschap met de Nationale Bank van België
Rudi Acx, Departementschef, Nationale Bank van België
Catherine Rigo, Afdelingshoofd, Dienst Nationale & regionale
rekeningen en conjunctuur, Nationale Bank van België
Marie Vander Donckt, Attaché, Dienst Nationale & regionale
rekeningen en conjunctuur, Nationale Bank van België

COÖRDINATIE VOOR DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING

Benoît Fontaine, adviseur
Jan Blondeel, projectverantwoordelijke
Delphine Saudoyer, assistente

GRAFISCH CONCEPT

PuPiL

VORMGEVING

Tilt Factory

PRINT ON DEMAND

Manufast-ABP vzw, een bedrijf voor aangepaste arbeid

Deze uitgave kan gratis worden gedownload van onze website www.kbs-frb.be

Een afdruk van deze elektronische uitgave kan (gratis) besteld worden : on line via www.kbs-frb.be, per e-mail naar publi@kbs-frb.be of telefonisch bij het contactcentrum van de Koning Boudewijnstichting, tel +32-70-233 728, fax +32-70-233 727

WETTELIJK DEPOT:

D/2848/2011/06

ISBN-13:

978-2-87212-636-1

EAN:

9782872126361

BESTELNUMMER:

2052

maart 2011

Met de steun van de Nationale Loterij

VOORWOORD

In België bekleden, zoals in een groot aantal andere Europese landen, verenigingen een steeds belangrijker plaats in de samenleving: ze vervullen missies van algemeen belang of brengen vernieuwende oplossingen aan voor nieuwe sociale uitdagingen.

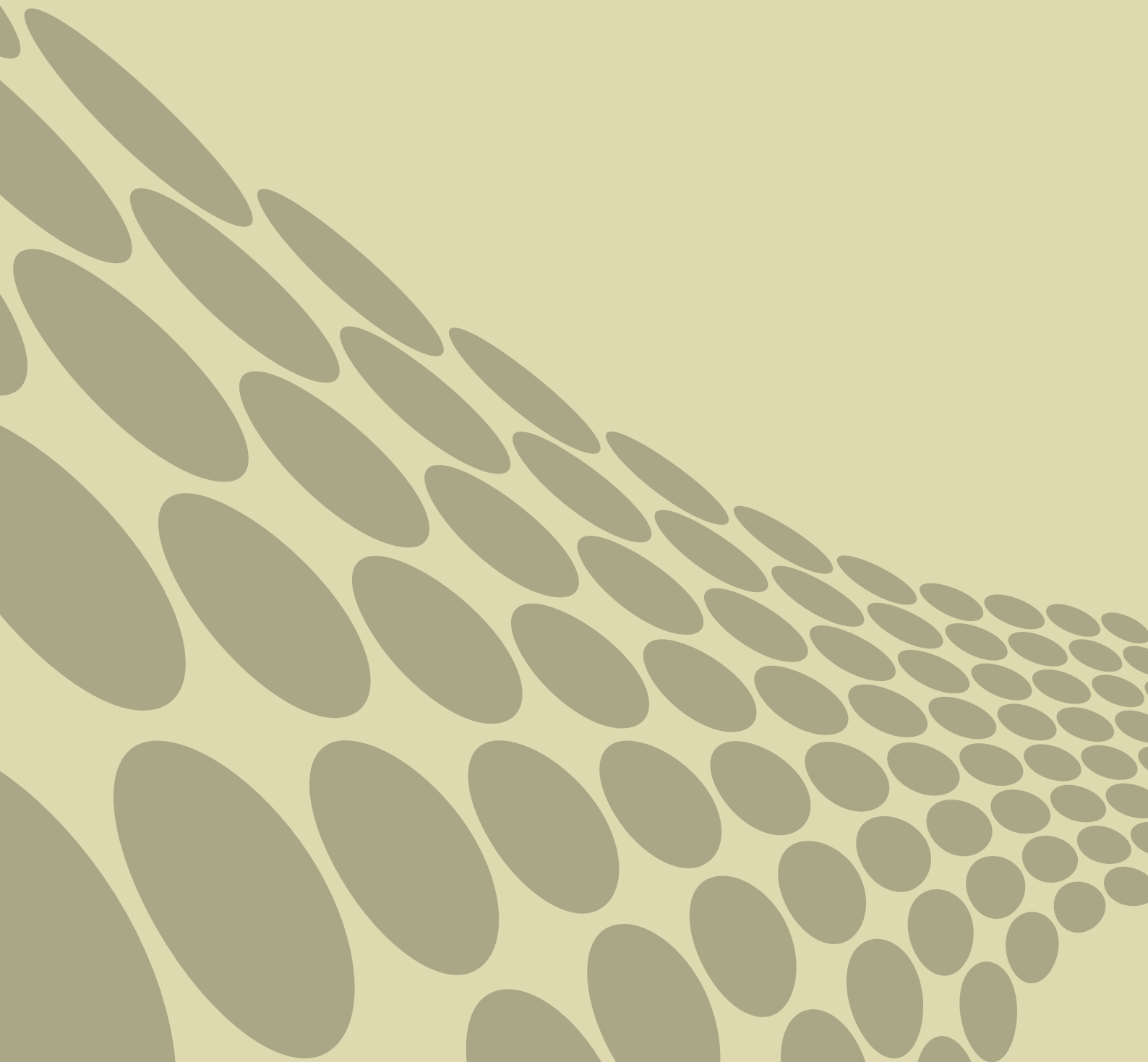
Sinds 2004 publiceert de Nationale Bank een satellietrekening van de instellingen zonder winstoogmerk. Deze publicatie is meteen een aanleiding om eraan te herinneren dat België, samen met Australië en Italië, in 2004 als een van de eerste drie landen een dergelijke satellietrekening publiceerde.

Dit rapport actualiseert de gegevens die de Koning Boudewijnstichting in 2008 publiceerde. Het biedt een massa interessante gegevens over het economische gewicht van de verenigingssector en over de evolutie van het aantal werknemers. Het rapport beslaat een lange periode (2000-2008), waardoor er betekenisvolle (en becijferde) tendensen uit af te leiden zijn. De cijfers die uit de studie naar voren komen, getuigen van de vitaliteit en de groei van de sector.

Dit rapport wordt uitgegeven in een partnerschap met de Nationale Bank van België. De Koning Boudewijnstichting dankt deze instelling graag voor het vruchtbare samenwerkingsverband. Ze dankt in het bijzonder de auteurs van het rapport, Rudi Acx, Departementschef, Nationale Bank van België, Catherine Rigo, Afdelingshoofd, Dienst Nationale & regionale rekeningen en conjunctuur, Nationale Bank van België en Marie Vander Donckt, Attaché, Dienst Nationale & regionale rekeningen en conjunctuur, Nationale Bank van België, voor de kwaliteit, de nauwgezetheid en de leesbaarheid van hun werk.

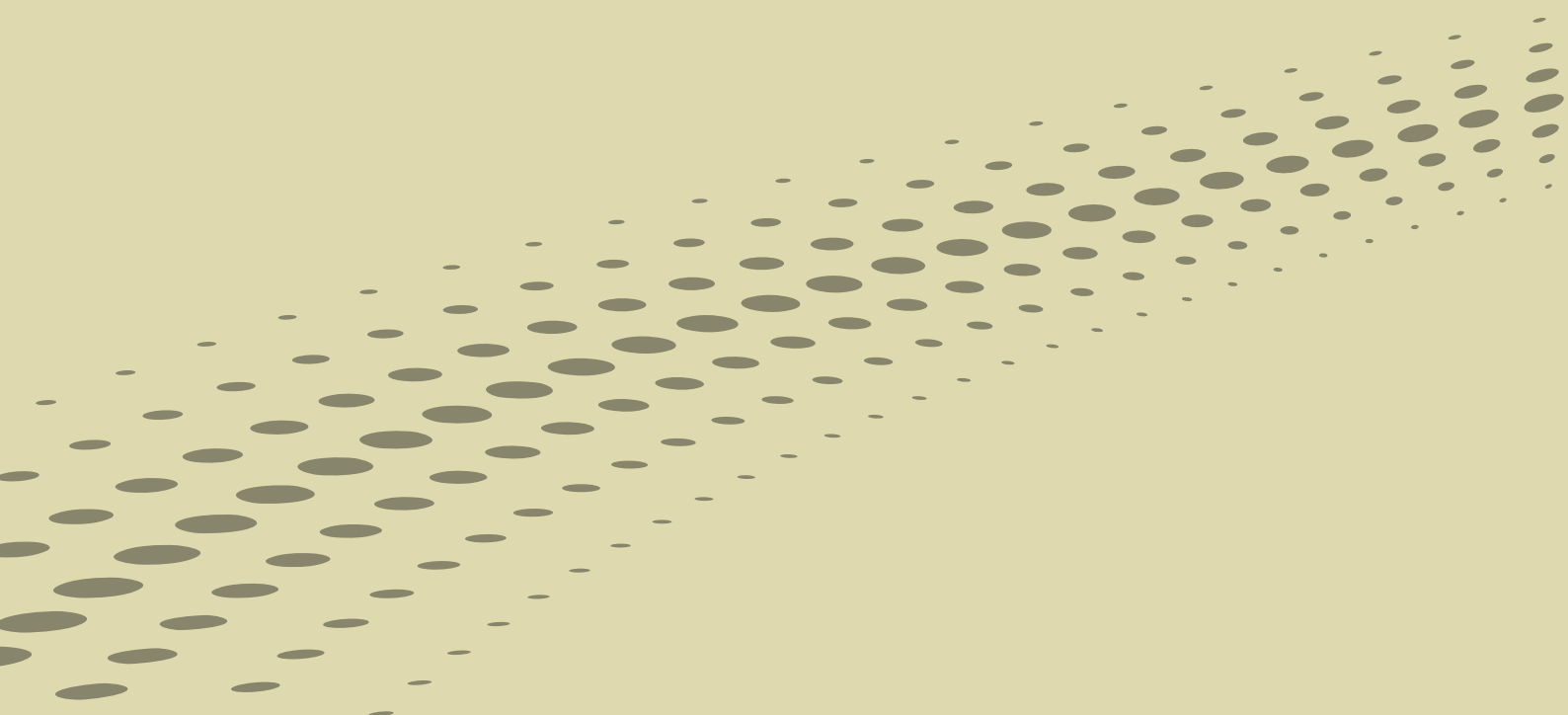
De Koning Boudewijnstichting en de Nationale Bank zullen over twee jaar een actualisering van deze gegevens publiceren.

Koning Boudewijnstichting
Maart 2011

INHOUD

COLOFON	4
VOORWOORD	5
INHOUD	7
SAMENVATTING	9
EXECUTIVE SUMMARY	11
INLEIDING	13
DE SATELLIETREKENING VAN DE INSTELLINGEN ZONDER WINSTOOGMERK . . .	14
ALGEMEEN BEELD VAN DE SECTOR VAN DE IZW'S	15
DE PLAATS VAN DE IZW'S IN DE ECONOMIE (2008)	15
DYNAMIEK VAN DE SECTOR VAN DE IZW'S SINDS 2000	17
EEN MEER GEDETAILEERDE ANALYSE	19
HET GEWICHT VAN DE IZW'S PER BEDRIJFSTAK	19
BESTEDINGEN EN MIDDELEN VAN DE IZW'S	22
BESTEDINGEN VAN DE IZW'S	22
MIDDELEN VAN DE IZW'S	25
GESALARIEERDE WERKGELEGENHEID IN DE IZW'S	28
BESLUIT	33

SAMENVATTING

De Nationale Bank van België publiceert ten behoeve van het Instituut voor de Nationale Rekeningen een satellietrekening van de instellingen zonder winstoogmerk (izw's). De voorliggende studie brengt op een heldere en aantrekkelijke manier de informatie die in deze statistieken vervat zit. De periode beslaat de jaren 2000-2008. De analyse gaat vergezeld van tal van tabellen en grafieken die op een didactische manier worden gepresenteerd.

De populatie die door de satellietrekening van de izw's wordt gedekt omvat alle vzw's, de stichtingen, de bedienaars van de eredienst, de vakverenigingen en de werkgeversorganisaties, en ook de politieke partijen. Organisaties die onder controle van de overheid vallen zijn er niet in opgenomen. Bovendien – en dat heeft te maken met de beschikbare gegevens – worden alleen de izw's die over bezoldigde werknemers beschikken, in rekening gebracht.

Het verzamelen van de economische gegevens in verband met deze populatie in een geheel van geïntegreerde rekeningen maakt het mogelijk om het belang van de izw's in België te meten. De izw's vormen een belangrijke actor in het economische landschap. Met een aandeel van ongeveer 5% in het bbp in 2008 komt de sector op de hoogte van andere bedrijfssectoren van eerste orde, zoals de bouw- en de financiële sector. Bovendien is zijn invloed op de Belgische economie sinds het begin van het decennium toegenomen, dankzij een krachtige groei die gemiddeld en op jaarbasis die van de rest van de economie overstijgt.

Het grootste aantal izw's vinden we in de bedrijfstak 'diverse verenigingen', maar de economische activiteit van de sector wordt beheerst door de takken 'gezondheidszorg' en 'maatschappelijke dienstverlening'. De instellingen uit deze twee bedrijfstakken zijn over het algemeen groter, waarbij vooral de activiteit van de talrijke ziekenhuizen opvalt.

De structuur van de bestedingen van de izw's wordt gekenmerkt door het overwicht van de kostenpost 'bezoldigingen'. Dat wijst op een productiestructuur die arbeidsintensiever is dan in de andere vennootschappen. Izw's dragen dus in belangrijke mate bij aan het bbp, en ook op een ander domein van de economie drukken ze hun duidelijke stempel: de werkgelegenheid. De izw's zijn vooral actief in takken die behoorlijk arbeidsintensief zijn, wat maakt dat ze in 2008 instonden voor 11,5% van de totale gesalarieerde tewerkstelling in België. Dit aandeel is sinds 2000 alleen maar toegenomen dankzij een systematisch hogere groei van de werkgelegenheid dan in de rest van de economie.

Hoewel ze bijzonder gunstig zijn, moeten deze cijfers inzake tewerkstelling enigszins worden gerelativeerd. Een meer kwalitatieve analyse geeft aan dat een werknemer in de sector van de izw's gemiddeld en op jaarbasis minder uren werkt, en dat zijn uurloon lager ligt dan in de rest van de economie. Hieruit besluiten dat de kwaliteit van de werkgelegenheid systematisch op een lager niveau ligt in de sector van de izw's dan in de andere sectoren van de economie, zou echter een stap te ver zijn.

De lopende middelen van de izw's komen hoofdzakelijk van de inkomsten uit de verkoop van goederen en diensten, en van lopende transfers. Wat de herkomst van deze middelen betreft, is het beeld enigszins heterogeen naargelang van de betrokken bedrijfstak. Dat geldt onder meer voor het kleinere of grotere aandeel van de overheidsfinanciering.

EXECUTIVE SUMMARY

The National Bank of Belgium publishes a satellite account of non-profit institutions on behalf of the National Accounts Institute. The present study aims to present the information contained in those statistics in a clear and appealing way for the period from 2000 to 2008, and therefore the analysis is punctuated with many tables and charts presented in an instructive form.

The population covered by the satellite account of non-profit institutions comprises all non-profit associations, foundations, trade unions and employer organisations, as well as political parties. Organisations under the control of the public authorities are not considered here. Furthermore, due to data availability considerations, only non-profit institutions employing salaried workers are included.

Collating the economic data relating to the population being studied in a set of consolidated accounts gives an idea of the importance of non-profit institutions in Belgium, which play a significant role in the economy. For example, with a share of about 5% of Belgian GDP in 2008, the non-profit institution sector rivals, in terms of its importance, other major sectors of activity such as the construction and financial sectors. Moreover, its impact on the Belgian economy has increased since the start of the decade thanks to vigorous growth that, in terms of average growth per annum, has surpassed the growth of the rest of the economy.

Whilst the category 'miscellaneous non-profit activities' boasts the largest number of non-profit institutions, the health and social action sectors dominate the economic activity of the sector, since the institutions in those two fields of activity are generally large, covering many hospitals for example.

The structure of non-profit institutions' expenses stands out due to the predominance of the item 'remuneration', indicating that the form of production in question is more labour-intensive than in other types of enterprises. Since alongside their major contribution to GDP, non-profit institutions have a significant impact on another area, namely employment. This is because non-profit institutions mainly operate in relatively labour-intensive fields of activity – so labour-intensive in fact that in 2008 11.5% of the total salaried workforce in Belgium was employed by non-profit institutions. This proportion has been growing steadily ever since 2000 thanks to an employment growth rate that has consistently outstripped the equivalent rate in the rest of the economy.

Although very good, the employment figures need to be put into perspective to some extent. A more qualitative analysis indicates that a worker employed in the non-profit institutions sector works fewer hours on average each year and on a lower hourly wage than the rest of the economy. However, this does not mean that one should rush to the conclusion that the quality of employment is consistently more precarious in the non-profit institutions sector than in other sectors of the economy.

The current resources of non-profit institutions mainly come from the income derived from the sale of goods and services and from current transfers. The origin of these resources varies depending on the field of activity in question, with the preponderance of funding coming from the public authorities differing between one domain and another.

INLEIDING

Sinds 2004 publiceert de Nationale Bank van België (NBB) ten behoeve van het Instituut voor de Nationale Rekeningen een satellietrekening van de instellingen zonder winstoogmerk (izw's). Deze rekening is coherent met het centrale kader van de nationale rekeningen, meer in het bijzonder met de rekeningen van de sectoren, waarvan ze een soort afgeleid product is.

De satellietrekening bevat een aanzienlijke hoeveelheid informatie. De voorliggende publicatie wil daar de kern uithalen, die in perspectief plaatsen en op een heldere en aantrekkelijke manier voorstellen. Hieruit kan belangrijke informatie worden gepuurd, met name over de plaats van de izw's in het geheel van de Belgische economie.

De meest recente satellietrekening die de NBB publiceerde gaat over een klein decennium (de periode 2000-2008). Er kunnen dan ook tendensen uit worden afgeleid over de evolutie in de sector.

In het eerste deel van deze publicatie wordt een algemeen beeld geschetst van de sector van de izw's en zijn belang in België. Het tweede deel brengt een meer gedetailleerde analyse. Het gewicht van de diverse bedrijfstakken wordt bekeken, net als de structuur van de bestedingen en de middelen van de izw's. Tot slot gaan we na welke rol de izw's op de arbeidsmarkt spelen.

In het vervolg van deze publicatie wordt consequent het begrip 'izw' gebruikt om het geheel aan te duiden van de organisaties die in de satellietrekening zijn opgenomen. Men moet daarbij in het oog houden dat dit werkveld nauwgezet is omschreven (zie in dit verband de tekst op pagina 14). De populatie van de izw's die door de satellietrekening wordt gedekt, mag bijvoorbeeld niet worden gelijkgesteld met meer omvattende begrippen, zoals de non-profitsector (die ook de openbare diensten omvat), of de sociale economie (waarin ook organisaties zijn opgenomen, zoals bepaalde coöperatieven, ziekenfondsen of bedrijven met een sociaal doel, die niet strikt het niet-winstgevende doel nastreven dat voor izw's wél van toepassing is).

Bovendien – en dat heeft te maken met de beschikbaarheid van gegevens – wordt in de populatie van de satellietrekening alleen rekening gehouden met izw's die over bezoldigde werknemers beschikken. De plaats van het verenigingsleven in de economie wordt dan ook per definitie onderschat: de satellietrekening van de izw's meet namelijk niet die activiteit van verenigingen die het gevolg is van vrijwilligerswerk.

De satellietrekening van de instellingen zonder winstoogmerk*

Satellietrekening: het concept

Het centrale kader van de nationale rekeningen geeft geen antwoord op alle vragen. Men vindt er statistische informatie die volgens een duidelijk omschreven schema wordt gepresenteerd, maar dat schema blijkt in sommige gevallen niet geschikt te zijn om een welbepaalde economische realiteit te vatten. Vandaar het idee om meer specifieke informatie die in de nationale rekeningen vervat zit, te presenteren in de vorm van satellietrekeningen. De draagwijdte en onderverdeling daarvan kunnen wisselen, naargelang van de materie waarover ze verslag uitbrengen.

De satellietrekening van de instellingen zonder winstoogmerk (izw's)

De nationale rekeningen houden dus nogal wat beperkingen in die een correct begrip van de economische stromen bij de totale populatie van izw's in de weg staan. Om dat euvel te verhelpen hebben de internationale en Europese instanties aanbevolen een satellietrekening op te stellen. De grondbeginselen daarvan staan te lezen in het Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts (United Nations, New York, 2003).

Het belangrijkste nadeel van het centrale kader van de nationale rekeningen is dat de izw's er niet in één sector worden samengebracht. Ze zijn er verspreid over diverse institutionele sectoren, op basis van criteria zoals de aard van hun middelen, en het feit of er al dan niet financiering of controle door de overheid is. Het leek dan ook nuttig om deze entiteiten apart te nemen en samen te brengen in één specifieke rekening: de satellietrekening van de izw's.

De toepassing van de criteria die Eurostat naar voren schuift om de izw's te definiëren, heeft er in België toe geleid dat de satellietrekening het geheel van verenigingen dekt: de verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's), de internationale verenigingen zonder winstoogmerk (ivzw's), de bedienaars van de eredienst, de vakverenigingen en politieke partijen (feitelijke verenigingen), de stichtingen en de werkgeversorganisaties. Alleen de organisaties met bezoldigd personeel werden in rekening gebracht, vanwege de onbeschikbaarheid van gegevens voor de andere. We merken hierbij nog op dat de gesubsidieerde schoolinstellingen van het vrije net er niet in zijn opgenomen, net als alle izw's die door de administratie worden gecontroleerd.

* Een meer volledige beschrijving van de definities en de methodologie die worden gebruikt om de satellietrekening van de izw's op te stellen vindt men in een publicatie van het Instituut voor de Nationale Rekeningen: *De satellietrekening van de instellingen zonder winstoogmerk, 2000-2001* (Brussel, 2004).

ALGEMEEN BEELD VAN DE SECTOR VAN DE IZW'S

DE PLAATS VAN DE IZW'S IN DE ECONOMIE (2008)

De satellietrekening van de instellingen zonder winstoogmerk¹ omvat ongeveer 17 800 organisaties die volgens de nomenclatuur van de nationale rekeningen ongeveer gelijk verdeeld zijn over de sector van de vennootschappen en die van de izw's ten behoeve van de huishoudens. Tabel 1 (cijfers voor 2008) geeft aan dat de Belgische izw's 431 700 mensen tewerkstellen, dat is 11,5% van het totaal van bezoldigde werkgelegenheid. Wat ze produceren, komt op 28,5 miljard euro, of 3,8% van de totale productie van de Belgische economie. Die productieactiviteit heeft een toegevoegde waarde opgeleverd van 17,6 miljard euro, wat de bijdrage van de izw's aan het bruto binnenlands product (bbp) op zowat 5,1% brengt.

Tabel 1 – Kerncijfers van de izw's

	2008
Aantal izw's binnen de satellietrekening	17 794
Entiteiten die bij de vennootschappen worden gerangschikt *	8 668
Entiteiten die worden gerangschikt bij de izw's ten behoeve van de huishoudens *	9 126
Productie	
Tegen lopende prijzen (in miljoenen euro's)	28 534
Percentage in de totale economische productie	3,8%
Bruto toegevoegde waarde	
Tegen lopende prijzen (in miljoenen euro's)	17 637
Percentage van de totale bruto toegevoegde waarde	5,7%
Percentage van het bbp	5,1%
Productiekosten¹	
Tegen lopende prijzen (in miljoenen euro's)	27 913
Lopende middelen²	
Tegen lopende prijzen (in miljoenen euro's)	29 914
Investerings	
Tegen lopende prijzen (in miljoenen euro's)	2 810
Percentage van het totaal aan investeringen in de economie	3,6%
Bezoldigde werkgelegenheid	
In duizenden personen	431,7
Percentage van het binnenlands bezoldigd werk	11,5%

Bron: INR.

* Bij de nationale rekeningen zijn de sector van de vennootschappen en die van de izw's ten behoeve van de huishoudens erkende en duidelijk omschreven sectoren. Dankzij de satellietrekening van de izw's kan men dus binnen één populatie entiteiten bijeenbrengen die in de nationale rekeningen in diverse sectoren zijn opgenomen.

¹ Onder 'productiekosten' wordt verstaan: de intermediaire aanschaf van goederen en diensten (of intermediaire consumptie), vergoedingen en lonen, nettobelastingen (belastingen min subsidies) op de productie en de afschrijvingen (of verbruik van vast kapitaal).

² 'Lopende middelen' omvatten vooral de verkopen, de ontvangen transfers (meer bepaald afkomstig van overheden), de giften en sociale bijdragen.

¹ Zoals hierboven vermeld moet men hierbij bedenken dat alleen izw's met bezoldigd personeel in deze populatie zijn opgenomen.

In globo komen we voor de lopende middele van de izw's uit op 29,9 miljard euro en dekken ze de productiekosten voor een totaalbedrag van 27,9 miljard euro. De investeringen van de izw's bedragen 2,8 miljard euro, wat neerkomt op 3,6% van de totale investering in de economie.

Deze inleidende schets van de plaats die de sector van de izw's inneemt in het Belgische economische landschap, belicht alvast een eerste kenmerk ervan: dit is een belangrijke werkgever, terwijl de bijdrage aan het bbp relatief gezien kleiner is. Door zijn aard is de sector van de izw's er een met activiteiten die minder kapitaalsintensief² zijn in vergelijking met de meer 'traditionele' ondernemingen en maakt zij daardoor een relatief belangrijke werkgelegenheid mogelijk. Vandaar de belangrijke werkgelegenheid, relatief bekeken. Daar komt nog bij dat het aandeel van de izw's in de werkgelegenheid alleen wordt afgemeten aan het gesalarieerde werk, terwijl ook zelfstandigen bijdragen aan het bbp. Daarom wekt het geen verbazing dat het aandeel van de izw's in de economie gevoelig groter is wat werkgelegenheid betreft dan wat betreft hun bijdrage aan het creëren van toegevoegde waarde.

² De kapitaalintensiteit meet het belang van kapitaal ten opzichte van arbeid in het productieproces.

DYNAMIEK VAN DE SECTOR VAN DE IZW'S SINDS 2000

De evolutie van de sector van de izw's in vergelijking met die van de economie als geheel, zoals grafiek 1 die illustreert, belicht een tweede kenmerk van de sector: zijn economische dynamiek. Tussen 2000 en 2008 is de bruto toegevoegde waarde er jaarlijks gemiddeld gestegen met 6,8%, terwijl de gemiddelde jaarlijkse groei van het bbp 4% bedroeg. Deze hogere toename van de toegevoegde waarde bij de izw's zorgde voor een continue toename van het aandeel van de izw's in de nationale economie. Hun gewicht in het bbp evolueerde tussen 2000 en 2008 van 4,1% naar 5,1%.

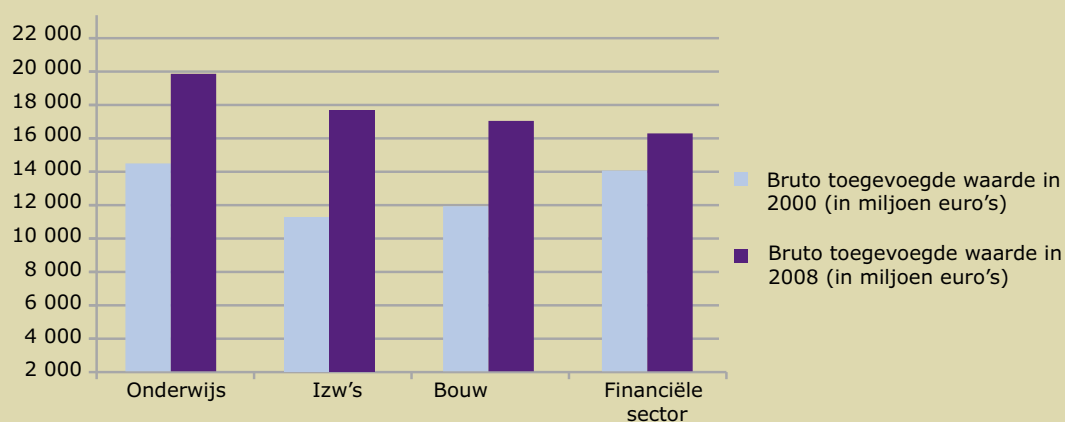
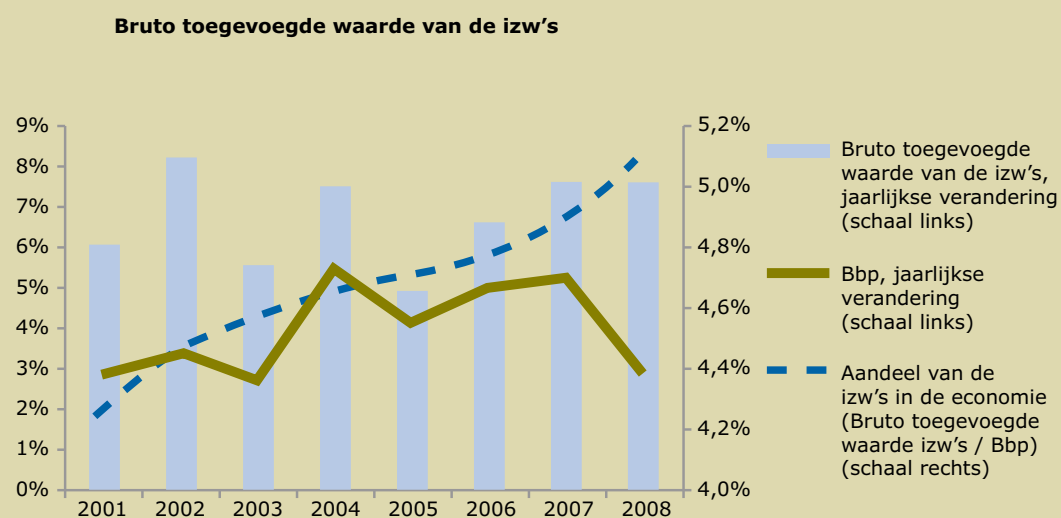
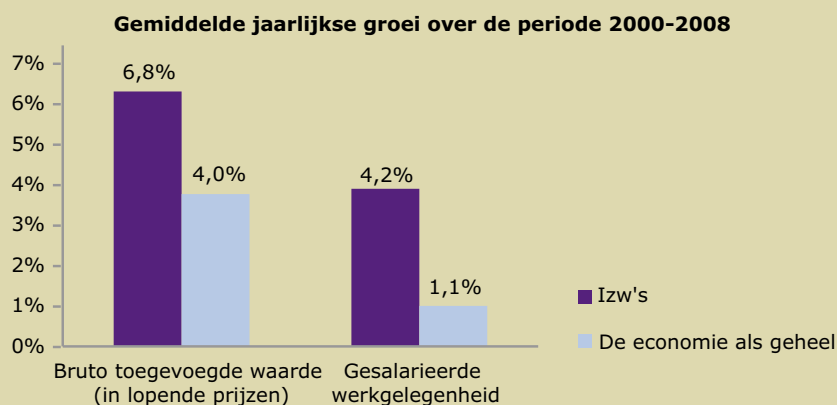
Als we de variabele 'werkgelegenheid' in rekening brengen, is het verschil in groei van de sector van de izw's en van de economie als geheel nog meer uitgesproken. In de periode 2000-2008 bedroeg de gemiddelde jaarlijkse groei van de werkgelegenheid in de sector 4,2%, tegenover 1,1% in de economie als geheel. Deze evolutie bewijst nog eens de belangrijke rol die de izw's spelen wat werkgelegenheid betreft.

Om de plaats van de sector van de izw's in de Belgische economie nog beter te kunnen inschatten is het interessant zijn positie te vergelijken met andere belangrijke economische sectoren. Hieruit blijkt dat de volgehouden groei van de sector van de izw's ervoor heeft gezorgd dat hij de bouwsector en ook de financiële sector heeft voorbijgestoken in termen van toegevoegde waarde.

Uit deze eerste analyse blijkt niet alleen dat de sector van de izw's een belangrijke economische rol speelt als werkverschaffer, maar ook dat hij in niet geringe mate bijdraagt aan het Belgische bbp. Meer nog, de sector heeft zijn aandeel in de Belgische economie sinds 2000 onophoudelijk zien toenemen, zowel wat toegevoegde waarde betreft als op het vlak van werkgelegenheid, en dat dankzij een groei die hoger lag dan in de rest van de economie.

De bijdrage van de izw's aan de economische groei in België is dus ontegensprekelijk positief. Achter deze algemene evolutie kunnen echter vormen van ongelijkheid schuilgaan tussen de verschillende bedrijfstakken in de sector. De synthese hierboven houdt ook nog geen rekening met structurele verschillen tussen de izw's en de 'traditionele' ondernemingen, met name op het vlak van de structuur van hun bestedingen en middelen. De gedetailleerde analyse in deel 2 snijdt deze thema's aan.

Grafiek 1 – Gewicht en dynamiek van de izw's in de Belgische economie

Bron: INR.

EEN MEER GEDETAILLEERDE ANALYSE

HET GEWICHT VAN DE IZW'S PER BEDRIJFSTAK

Izw's zijn op heel uiteenlopende domeinen actief. Op basis van de Nace-Bel-nomenclatuur komen de izw's die in dit rapport opgenomen zijn voor in zeven significante bedrijfstakken³.

Grafiek 2 toont aan dat in 2008 de bedrijfstak 'diverse verenigingen' het belangrijkste domein was waarop izw's actief zijn: hij is goed voor 38% van het totale aantal izw's in de satellietrekening. Onder 'diverse verenigingen' vallen bij wijze van voorbeeld vakbonden, politieke partijen, religieuze organisaties, beroepsverenigingen, verenigingen ter verdediging van de mensenrechten en milieuorganisaties.

25% van alle izw's is actief in het domein van de maatschappelijke dienstverlening. Dat omvat onder meer onthaal- en opvangcentra voor mensen in moeilijkheden, hulpdiensten voor vluchtelingen, diensten die instaan voor het thuisbezoek aan bejaarde of zieke personen, en maatschappelijke organisaties met een specifiek actiedomein, zoals het Rode Kruis en Artsen zonder Grenzen.

Derde in de rij van meest vertegenwoordigde bedrijfstakken in de izw-populatie is 'recreatie, cultuur en sport', met 16%. De overige 20% is verdeeld over de bedrijfstakken 'diensten' (12% bestaande uit handel, horeca, transport en immobiëlen), 'onderwijs' (4%)⁴, 'gezondheidszorg' (4%) en 'landbouw en industrie' (1%).

De analyse van het soort activiteiten dat de izw's beoefenen, kan ook op een andere manier worden aangepakt: hoe is het gesteld met de verdeling van de toegevoegde waarde tussen de diverse bedrijfstakken? Het beeld dat dan naar voren komt, verschilt grondig van wat hierboven wordt geschetst. De izw's in de gezondheidszorg dragen voor bijna 40% bij aan de totale toegevoegde waarde van de sector, terwijl ze maar 4% uitmaken van de organisaties die in de satellietrekening van de izw's zijn opgenomen. De toegevoegde waarde van de izw's uit de bedrijfstakken 'maatschappelijke dienstverlening' en 'diensten' (respectievelijk 29% en

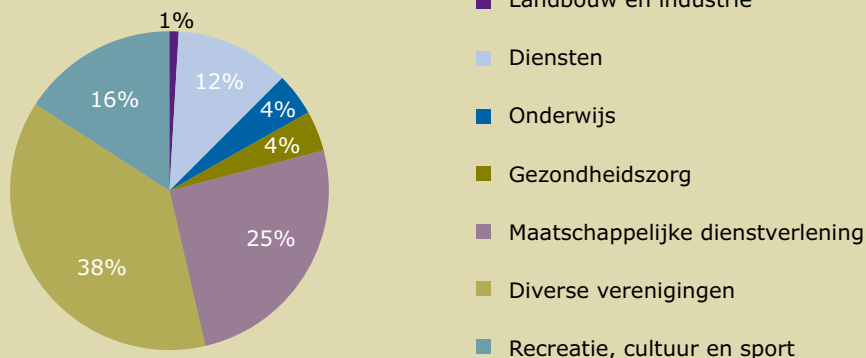
³ De satellietrekening van de izw's verdeelt de gegevens over acht bedrijfstakken. Hier onderscheiden we voor de duidelijkheid slechts zeven takken: 'afvalwater- en afvalverzameling, straatreiniging en overige diensten' zijn opgenomen in de bedrijfstak 'diensten'.

⁴ Merk op dat de schoolinstellingen van het vrije net - in veel gevallen zijn dat vzw's - niet zijn opgenomen in de satellietrekening van de izw's.

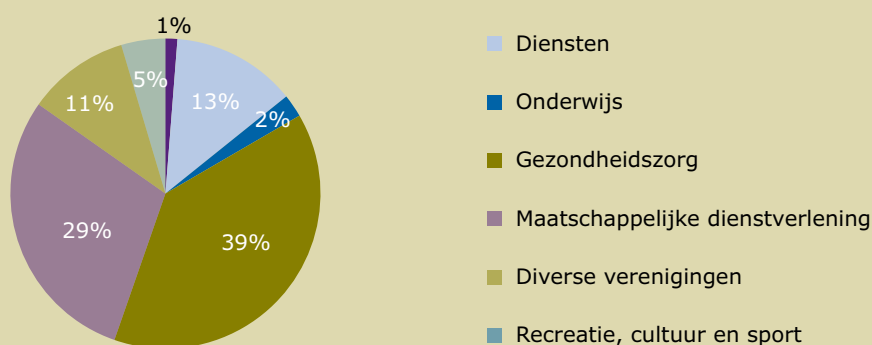
13% van het totaal) komt ongeveer overeen met hun gewicht in de aantallen. Het gewicht van de izw's in 'diverse verenigingen' bedraagt daarentegen slechts 11% wat toegevoegde waarde betreft, veel minder dan als we kijken naar het percentage van het aantal izw's die in deze tak worden gerangschikt.

Grafiek 2 – Bedrijfstakken van de izw's in 2008

Verdeling van het aantal izw's

Verdeling van de toegevoegde waarde van de izw's

Bron: INR.

Deze ongelijkheid tussen de bedrijfstakken naargelang van de gekozen indicator (aantal izw's of toegevoegde waarde) heeft te maken met het feit dat de gemiddelde grootte van izw's sterk verschilt naargelang van hun bedrijfstak (tabel 2). Zo beïnvloedt het opnemen van de ziekenhuizen met een vzw-statuut in de populatie de gemiddelde grootte van de izw's die in de tak 'gezondheidszorg' zijn opgenomen. De bruto toegevoegde waarde van een izw die in dit domein actief is, bedraagt dan ook 9,4 miljoen euro (2008), tegenover ongeveer 990 000 euro voor izw's uit alle andere bedrijfstakken samen genomen. Aan het andere einde van het spectrum zijn er de izw's die actief zijn in 'recreatie, cultuur en sport', of de 'diverse verenigingen': zij zijn het kleinst, met een bruto toegevoegde waarde die per entiteit lager ligt dan 300 000 euro.

In de periode 2000-2008 hebben net de izw's die actief zijn in de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening hun gemiddelde omvang het snelst zien toenemen, met jaarlijkse gemiddelde groeicijfers van respectievelijk 7,4% en 6,2%; het cijfer voor de sector van de izw's als geheel bedraagt 5,1%. In de sectoren 'onderwijs' en 'recreatie, cultuur en sport' is de toename van de toegevoegde waarde per entiteit het kleinst (jaarlijks ongeveer 3%).

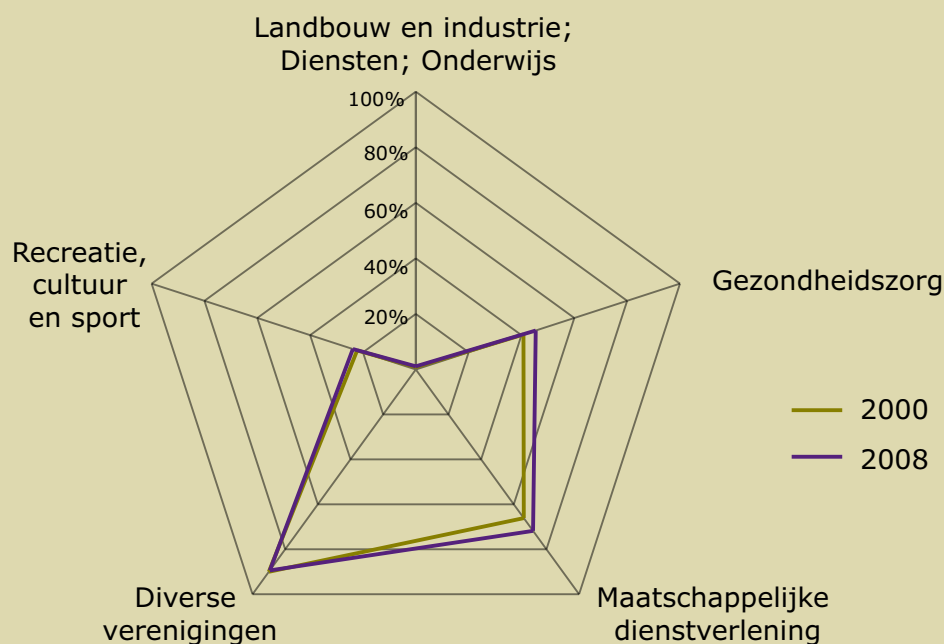
Tabel 2 – Gemiddelde grootte van de izw's per bedrijfstak

	Bruto toegevoegde waarde, gemiddeld per izw (in duizenden euro's, 2008)	Jaarlijkse gemiddelde groei (2000-2008)
Landbouw en industrie	1 325,4	3,7%
Diensten	1 112,2	5,6%
Onderwijs	546,0	2,9%
Gezondheidszorg	9 406,4	7,4%
Maatschappelijke dienstverlening	1 145,4	6,2%
Diverse verenigingen	279,4	4,0%
Recreatie, cultuur en sport	287,5	2,9%
Totaal van de izw's	991,2	5,1%

Bron: INR.

De analyse hierboven levert elementen voor een antwoord op de vraag naar de meest beoefende bedrijfstakken bij de izw's. Bijna tweederde is actief in 'diverse verenigingen' en 'maatschappelijke dienstverlening'. Maar de bijdrage aan de totale toegevoegde waarde van de izw's is het hoogst in de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening.

Een interessant vraagstuk is ook dat van de bijdrage van de izw's aan de totale toegevoegde waarde van de bedrijfstakken waarin zij actief zijn. Anders gezegd: wat is het relatieve gewicht van de izw's binnen de diverse economische bedrijfstakken? Bij de 'diverse verenigingen' spelen de izw's een belangrijke rol: in 2008 droegen ze voor 90% bij aan de creatie van de totale toegevoegde waarde in deze bedrijfstak. Dat cijfer is stabiel: al in 2000 was het gewicht van de izw's in deze tak van dezelfde grootteorde. Ook in de maatschappelijke dienstverlening is de bijdrage van de izw's aan de totale toegevoegde waarde aanzienlijk: 72%. Sinds 2000 is dat cijfer met bijna 6% gestegen. Een andere bedrijfstak waarin het gewicht van de izw's groter wordt, is de gezondheidszorg: van 41% in 2000 naar 45% in 2008.

Grafiek 3 – Aandeel van de izw's in de totale toegevoegde waarde volgens bedrijfstak

Bron: INR.

De belangrijke plaats die de izw's innemen in de maatschappelijke dienstverlening en de gezondheidszorg houdt verband met het feit dat er veel instellingen in aangetroffen worden met een aanbod van diensten die grotendeels door de overheid worden gefinancierd. In het deel dat handelt over de middelen van de izw's komen we hierop terug.

Het wekt geen verbazing dat de bijdrage van de izw's aan de creatie van toegevoegde waarde in de landbouw en industrie, de diensten en het onderwijs laag is: ca. 1%. Voor landbouw en industrie gaat het hoofdzakelijk om ondernemingen die werk verschaffen aan mensen met een arbeidshandicap (de 'beschermde werkplaatsen').

BESTEDINGEN EN MIDDELEN VAN DE IZW'S

Dit onderdeel is gewijd aan de bestedingen en middelen van de izw's. De analyse is gebaseerd op een vergelijking met de bestedingen- en middelenstructuur bij niet-financiële vennootschappen die geen izw zijn⁵. In dit onderdeel worden zij soms simpelweg 'vennootschappen' genoemd.

⁵ In de nomenclatuur van de nationale rekeningen worden bedoeld: de vennootschappen (exclusief izw's) uit de sector S11.

BESTEDINGEN VAN DE IZW'S

De lopende uitgaven kunnen in twee categorieën worden opgesplitst. Aan de ene kant zijn er de productiekosten: intermediair verbruik, beloningen van werknemers, verbruik van vaste activa en nettobelastingen (belastingen min subsidies) op de productie. Aan de andere kant zijn er de andere lopende uitgaven: lopende overdrachten, belastingen op inkomsten en vermogen, en de lasten die met het gebruik van vermogen verbonden zijn (vooral betaalde interesten en in voorkomend geval betaalde dividenden).

Uit tabel 3 blijkt dat de structuur van de lopende uitgaven van de izw's verschilt van die van de niet-financiële vennootschappen die geen izw zijn. In 2008 vertegenwoordigden de productiekosten 96% van de lopende uitgaven van izw's, tegenover slechts 86,5% voor de vennootschappen. Een oorzaak van dit verschil is de nagenoeg volledige afwezigheid van betaalde inkomsten uit vermogen, een post die bij de vennootschappen ongeveer 11,1% van de lopende uitgaven uitmaakt. Ook na aftrek van de dividenden die zijn uitbetaald (izw's keren geen dividenden uit), liggen bij de vennootschappen de uitgaven in de vorm van een kapitaalvergoeding relatief hoger dan bij de izw's. Dat is te verklaren doordat bij de vennootschappen, vaker dan bij de izw's, een beroep gedaan wordt op bankkredieten.

Tabel 3 – Structuur van de lopende uitgaven bij izw's in 2008, in vergelijking met andere vennootschappen

(in percentage van de totale lopende uitgaven)

	Izw's	Niet-financiële vennootschappen (zonder izw's)
Productiekosten	96,0%	86,5%
Betaalde inkomsten uit vermogen	0,6%	11,1%
Pro memoria: zonder uitgekeerde dividenden		3,7%
Lopende overdrachten	2,1%	0,4%
Belastingen en sociale bijdragen	1,4%	2,1%
Totale lopende uitgaven	100%	100%

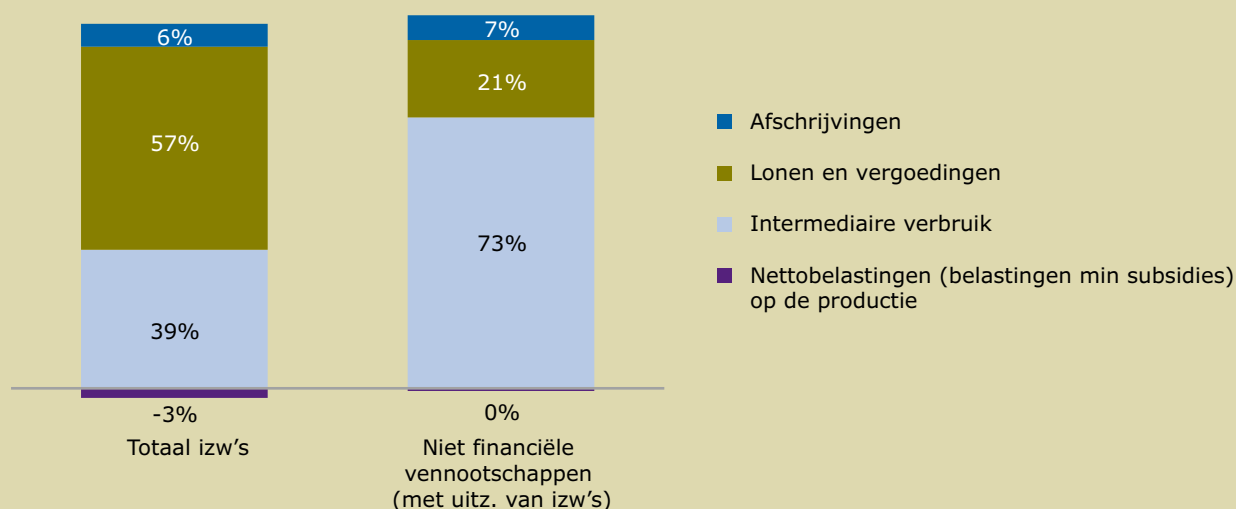
Bron: INR.

Een ander verschil betreft de lopende overdrachten, waarin de giften in speciën en in natura zijn opgenomen. De izw's besteden daar een relatief groter deel van hun lopende uitgaven aan dan niet-financiële vennootschappen die niet het statuut van een izw hebben.

De productiekosten vormen veruit de belangrijkste post in de lopende uitgaven, zowel voor de izw's als voor de andere vennootschappen. Uit grafiek 4 blijkt dat de aard van die kosten verschilt naar gelang het om een izw dan wel om een 'traditionele' vennootschap gaat. De structuur van de productiekosten

van de izw's toont het arbeidsintensieve karakter van hun productie aan: in 2008 maakten bezoldigingen aan werknemers gemiddeld 57% van hun productiekosten uit, bij de vennootschappen maar 21%. We moeten hierbij echter onderstrepen dat dit aandeel verschilt naargelang van de bedrijfstak van de betrokken izw's. Het cijfer ligt bijvoorbeeld erg hoog in de maatschappelijke dienstverlening (74%) en is ook substantieel in de bedrijfstakken 'landbouw en industrie' (69%), met daarin vooral de ondernemingen voor aangepast werk, en 'onderwijs' (60%). In 'recreatie, cultuur en sport' daarentegen maken de bezoldigingen slechts 46% van de productiekosten van de izw's uit.

Grafiek 4 – Samenstelling van de productiekosten van de izw's in 2008, vergeleken met andere vennootschappen (in percentage van de totale productiekosten)

Bron: INR.

Bij de productiekosten van izw's staat het intermediair verbruik op de tweede plaats: 39% in 2008. Dat cijfer ligt gevoelig lager dan de 73% die werd genoteerd bij de niet-financiële vennootschappen die niet het izw-statuuut hebben.

Een ander, minder uitgesproken verschil tussen de izw's en de andere vennootschappen vinden we bij de nettobelastingen (belastingen min subsidies) op de productie⁶. Bij de 'traditionele' vennootschappen zijn de belastingen op en de subsidies voor de productie in evenwicht, wat bij de izw's niet het geval is: zij krijgen klaarblijkelijk meer subsidies dan dat ze belastingen betalen op hun productie. Dat is met name het geval in de bedrijfstakken 'landbouw en industrie', waarin de meeste ondernemingen voor aangepast werk zijn opgenomen. Zij ontvangen voor de werkgelegenheid die ze bieden overheidssteun, en die wordt in de nationale rekeningen als 'subsidies voor de productie' opgenomen.

⁶ De belastingen op de productie omvatten de belastingen en taksen die izw's moeten betalen omdat ze goederen en diensten produceren. Het gaat vooral om de onroerende voorheffing en de verkeersbelasting. Subsidies voor producties bestaan vooral uit interest- en tewerkstellingssubsidies.

Tabel 4 – Samenstelling van de productiekosten van de izw's per bedrijfstak in 2008*(in percentage van de totale productiekosten per bedrijfstak)*

	Intermediair verbruik van goederen en diensten	Beloning van werknemers	Verbruik van vaste activa	Netto- belastingen op de productie
Landbouw en industrie	49%	69%	5%	-23%
Diensten	44%	51%	9%	-4%
Onderwijs	30%	60%	9%	0%
Maatschappelijke dienstverlening	22%	74%	6%	-2%
Gezondheidszorg	45%	53%	6%	-3%
Diverse verenigingen	44%	50%	6%	0%
Recreatie, cultuur en sport	46%	46%	8%	0%
Totaal van de izw's	39%	57%	6%	-3%
vergelijk: niet-financiële vennootschappen (zonder de izw's)	73%	21%	7%	0%

Bron: INR.

MIDDELEN VAN DE IZW'S

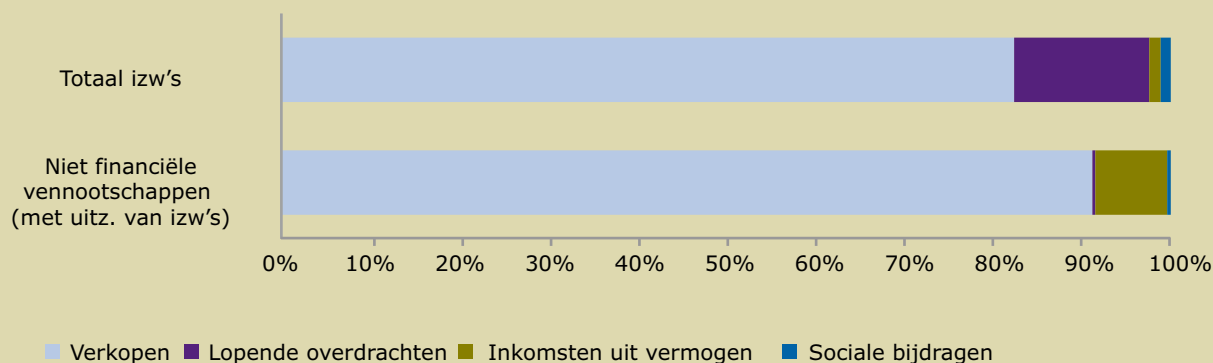
In 2008 bedroegen de lopende middelen van de izw's bijna 30 miljard euro. We kunnen die onderbrengen in vier categorieën: de verkoop van goederen en diensten die de izw's produceren; lopende overdrachten (vrijwillige betalingen, bijdragen van leden, steun en subsidies afkomstig van andere economische actoren enz.), ontvangen inkomsten uit vermogen en sociale bijdragen⁷. Belangrijkste componenten van de lopende middelen van de izw's zijn de verkopen en overdrachten, met respectievelijk 82% en 15% in 2008⁸.

Zoals bij de lopende uitgaven verschilt de structuur van de lopende middelen van de izw's, van die van de vennootschappen die geen izw zijn. Die laatste genieten nagenoeg niet van lopende overdrachten, terwijl 8% van hun lopende bestedingen gevormd wordt door inkomsten uit vermogen, en die kunnen bestaan uit interesten of dividenden. Dit vertegenwoordigt bij de middelen van de izw's slechts 1%.

⁷ De sociale bijdragen in de lopende middelen vormen de tegenhanger van de sociale uitkeringen die werkgevers aan hun gesalarieerde werknemers uitkeren in het kader van een socialezekerheidsstelsel binnen het bedrijf zelf. De nationale rekeningen gaan uit van de veronderstelling dat de gesalarieerde werknemers aan hun werkgever bijdragen betalen die overeenkomen met het bedrag van de sociale uitkeringen die zij ontvangen.

⁸ Volgens de concepten van de nationale rekeningen worden de overheidsmiddelen die aan izw's worden toegekend, anders behandeld naargelang van de betrokken sector. Ze worden als lopende overdrachten beschouwd voor izw's die deel uitmaken van de sector izw's ten behoeve van de huishoudens, terwijl overheidsmiddelen voor izw's die tot de sector van de vennootschappen behoren geïnterpreteerd moeten worden als verkopen van goederen en diensten aan de overheid.

Grafiek 5 – Structuur van de lopende middelen van izw's in 2008, vergeleken met andere vennootschappen (in percentage van de totale lopende middelen)

Bron: INR.

Voor alle izw's samen komt de opbrengst van de verkopen en de lopende overdrachten voor het grootste deel van de openbare sector (59%). De privésector en het buitenland komen op de tweede plaats met 41% van de aangebrachte middelen.

Tabel 5 – Evolutie van de herkomst van de middelen van izw's volgens bedrijfstak (in percentage van de totale middelen per bedrijfstak)

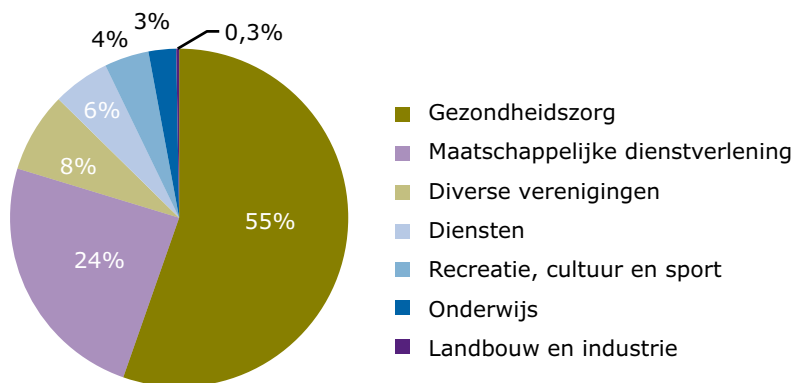
		Overheid	Privésector en buitenland	Totaal
Landbouw en industrie	2000	7%	93%	100%
	2008	11%	89%	100%
Diensten	2000	20%	80%	100%
	2008	23%	77%	100%
Onderwijs	2000	56%	44%	100%
	2008	71%	29%	100%
Maatschappelijke dienstverlening	2000	48%	52%	100%
	2008	58%	42%	100%
Gezondheidszorg	2000	81%	19%	100%
	2008	79%	21%	100%
Diverse verenigingen	2000	38%	62%	100%
	2008	40%	60%	100%
Recreatie, cultuur en sport	2000	40%	60%	100%
	2008	50%	50%	100%
Totaal van de izw's	2000	56%	44%	100%
	2008	59%	41%	100%

Bron: INR.

Uit tabel 5 kunnen we afleiden dat er sprake is van een zekere diversiteit in de herkomst van de middelen van izw's, naargelang van de betrokken bedrijfstakken. Ook de verdeling van de middelen tussen 2000 en 2008 is uit de tabel af te lezen. De overheidsfinanciering van izw's gaat in stijgende lijn: van 56% van de middelen in 2000 naar 59% in 2008. Omgekeerd is de inbreng van de Belgische privésector en het buitenland met 3% teruggelopen. De toename van de overheidsfinanciering concentreerde zich in de bedrijfstakken 'maatschappelijke dienstverlening' (+10%), 'onderwijs' (+15%) en 'recreatie, cultuur en sport' (+10%). In de andere bedrijfstakken is het aandeel van de openbare sector in de lopende middelen minder snel gestegen, met uitzondering van de gezondheidszorg, waar er tussen 2000 en 2008 een lichte terugval was.

De analyse hierboven gaat uit van het perspectief van de izw's en bekijkt in detail wat het gewicht is van de publieksfinanciering in de totale middelen en volgens de diverse bedrijfstakken. Een andere invalshoek is een studie van de verdeling van het totale budget dat van de overheid naar de izw's gaat. We stellen dan bijvoorbeeld vast dat een groot deel van de financiële overheidssteun bestemd is voor de bedrijfstakken 'gezondheidszorg' (55% in 2008) en 'maatschappelijke dienstverlening' (24%). Tussen 2000 en 2008 bleef de verdeling van de overheidssteun voor izw's tussen de diverse bedrijfstakken behoorlijk stabiel, met uitzondering van één verschuiving: de middelen voor de gezondheidszorg daalden met 4,2%, terwijl die van de maatschappelijke dienstverlening met 4,6% stegen.

Grafiek 6 – Verdeling van de overheidsfinanciering van izw's tussen de bedrijfstakken in 2008
(in percentage van de totale overheidsfinanciering van izw's)

Bron: INR.

Tabel 6 – Belang van de overheidsfinanciering van de izw's voor de diverse bedrijfstakken

	Overheidsfinanciering (in percentage van de totale overheidsfinanciering van izw's)		Overheidsfinanciering/ loonmassa	
	2000	2008	2000	2008
Landbouw en industrie	0,2%	0,3%	0,11	0,16
Diensten	4,4%	5,5%	0,42	0,47
Onderwijs	2,7%	2,6%	1,35	1,33
Gezondheidszorg	59,6%	55,4%	1,53	1,53
Maatschappelijke dienstverlening	19,7%	24,3%	0,72	0,86
Diverse verenigingen	9,0%	7,7%	0,84	0,81
Recreatie, cultuur en sport	4,4%	4,3%	1,11	1,14
Totaal izw's	100%	100%	1,05	1,08

Bron: INR.

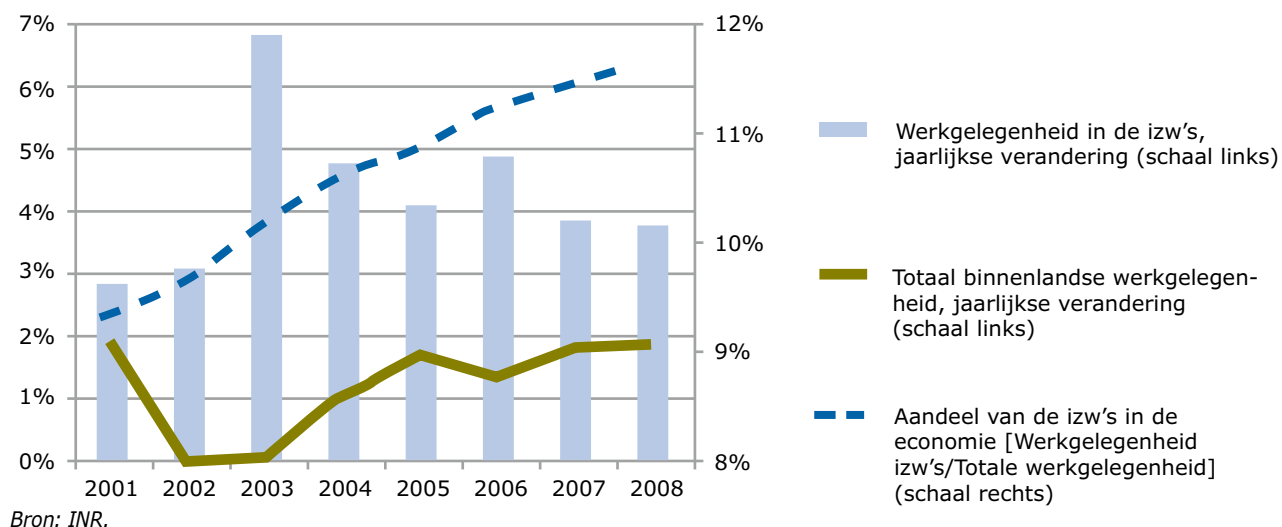
Het belang van de overheidsfinanciering kan ook worden geëvalueerd door de verhouding tussen de overheidsfinanciering en de loonmassa te berekenen. Daaruit blijkt dat in de bedrijfstak 'gezondheidszorg' de overheidsfinanciering het grootst is. Het gaat hier echter om een enigszins arbitraire indicator: het uitbetalen van salarissen is niet de enige kostenpost van deze izw's. In de gezondheidszorg hebben izw's (meer bepaald ziekenhuizen) ook nog relatief grote andere kosten, zoals de aankoop van hun uitrusting en van medisch materiaal. Dat kan een verklaring bieden voor de vaststelling dat zij meer subsidies krijgen dan dat ze salarissen uitbetalen. In deze bedrijfstak is de overheidsfinanciering overigens nauw verbonden met de vergoedingen waarvan het bedrag de kosten van de uitbetaalde salarissen en van het onroerend kapitaal dekt. Daartegenover staan de izw's die zijn opgenomen in de bedrijfstakken 'diensten', 'maatschappelijke dienstverlening' en 'diverse verenigingen': hun overheidssubsidies liggen lager – in verschillende gradaties – dan de loonmassa die zij uitkeren.

GESALARIEERDE WERKGELEGENHEID IN DE IZW'S

Een belangrijk kenmerk van de sector van de izw's is dat de productie er behoorlijk arbeidsintensief is: terwijl hun productie in 2008 slechts 3,8% van de totale economische productie uitmaakte, was de sector wel goed voor 11,5% van de binnenlandse gesalarieerde werkgelegenheid.

Dit onderdeel is gewijd aan een meer gedetailleerde analyse van de gesalarieerde werkgelegenheid van de izw's die in de satellietrekening zijn opgenomen. Eerst snijden we twee vraagstukken aan: de evolutie van de werkgelegenheid en de invloed van de sector van de izw's in de nettocreatie van werkgelegenheid in de hele economie. In het tweede deel vervolledigen we de analyse met andere indicatoren die te maken hebben met de tewerkstelling (uurloon, werkuren per gesalarieerde werknemer enz.).

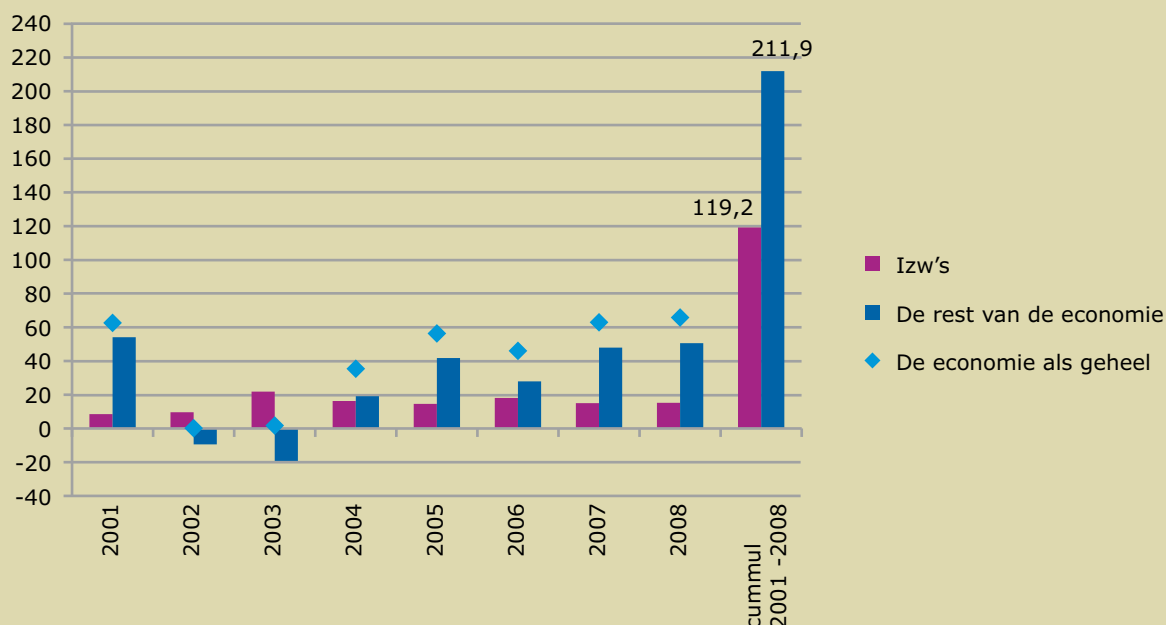
Grafiek 7 – Evolutie van de gesalarieerde werkgelegenheid in de izw's in verhouding tot het geheel van de economie

Grafiek 7 vergelijkt de evoluties van de gesalarieerde werkgelegenheid in de izw's met die in de economie als geheel. Uit de vergelijking blijkt dat sinds 2001 de groei bij de izw's systematisch groter is. Wat bezoldigde tewerkstelling betreft, neemt het gewicht van de sector van de izw's in de Belgische economie voortdurend toe: van ongeveer 9% in 2001 naar meer dan 11% in 2008.

Deze krachtige dynamiek bij de izw's wordt vertaald in een onafgebroken netto werkgelegenheidscreatie in de betrokken periode, zelfs terwijl er in de rest van de economie sprake was van een nettoverlies aan arbeidsplaatsen (in 2002 en 2003). Grafiek 8 laat zien dat de sector van de izw's in de periode 2000-2008 heeft bijgedragen tot de creatie van meer dan 119 000 netto bijkomende arbeidsplaatsen, wat een jaarlijks gemiddelde oplevert van ongeveer 15 000 banen. De rest van de economie creëerde ongeveer 212 000 bijkomende netto arbeidsplaatsen. Anders gezegd: de sector van de izw's heeft gezorgd voor bijna 36% van de nieuw gecreëerde arbeidsplaatsen tussen 2000 en 2008.

Grafiek 8 – Creatie van netto arbeidsplaatsen in de izw's en in de rest van de economie
(in duizenden personen; gesalarieerd werk; jaarlijks gemiddelde tenzij anders vermeld)

Bron: INR.

De krachtige tendens die ertoe leidt dat in de sector van de izw's werkgelegenheid wordt gecreëerd wordt ook geïllustreerd door de cijfers in tabel 7. De gesalarieerde werkgelegenheid in de izw's nam tussen 2000 en 2008 met 38% toe, tegenover een gecumuleerde stijging van 7% in de rest van de economie.

Tabel 7 – Werkgelegenheid in de izw's per bedrijfstak

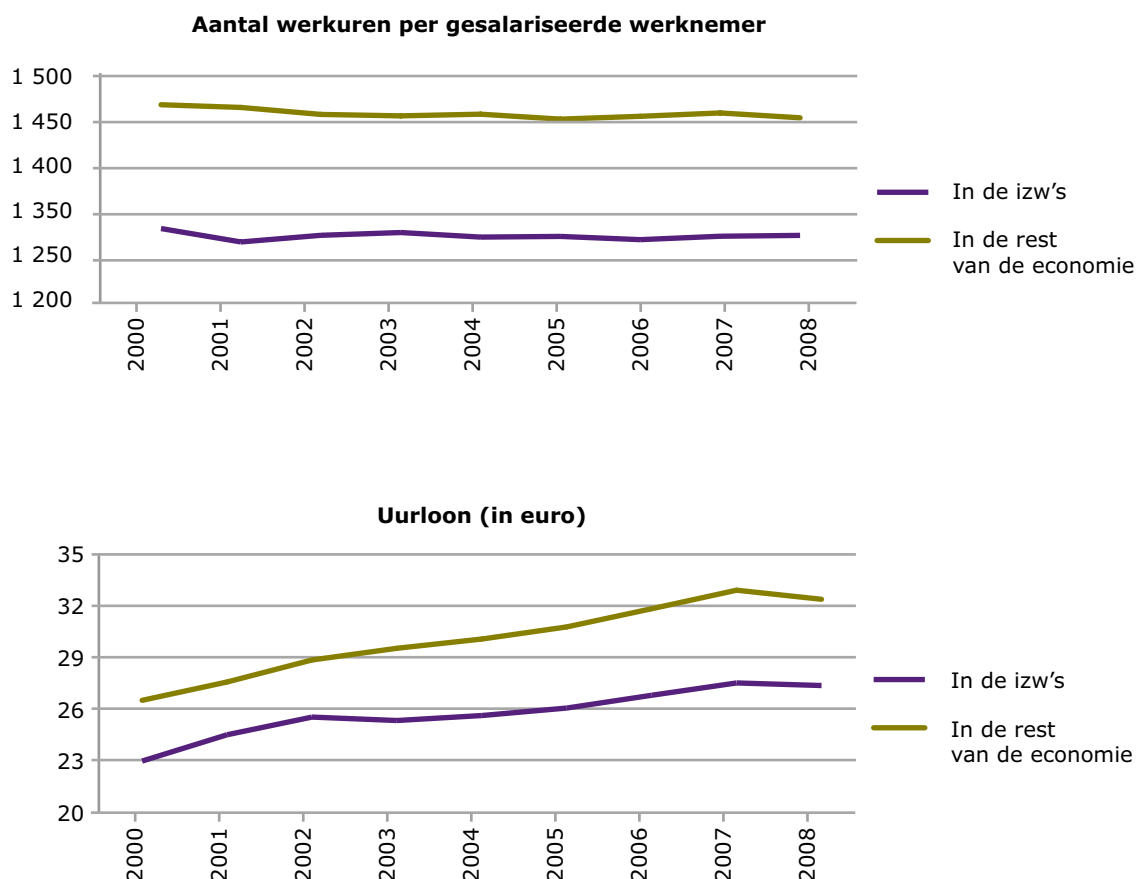
	Werkgelegenheid in 2008 (in duizenden eenheden)	Gecumuleerde nettocreatie van werkgelegenheid tussen 2000 en 2008	
		(in duizenden eenheden)	(percentage van de werkgelegenheid in 2000)
Landbouw en industrie	12,3	+3,3	+37 %
Diensten	57,2	+24,1	+73 %
Onderwijs	8,7	+2,8	+46 %
Gezondheidszorg	144,6	+37,3	+35 %
Maatschappelijke dienstverlening	153,5	+43,8	+40 %
Diverse verenigingen	38,5	+4,8	+14 %
Recreatie, cultuur en sport	16,8	+3,0	+22 %
Totaal van de izw's	431,7	+119,2	+38 %
pro memoria: de rest van de economie (gesalarieerde werkgelegenheid)	3 306,5	+211,9	+7 %

Bron: INR.

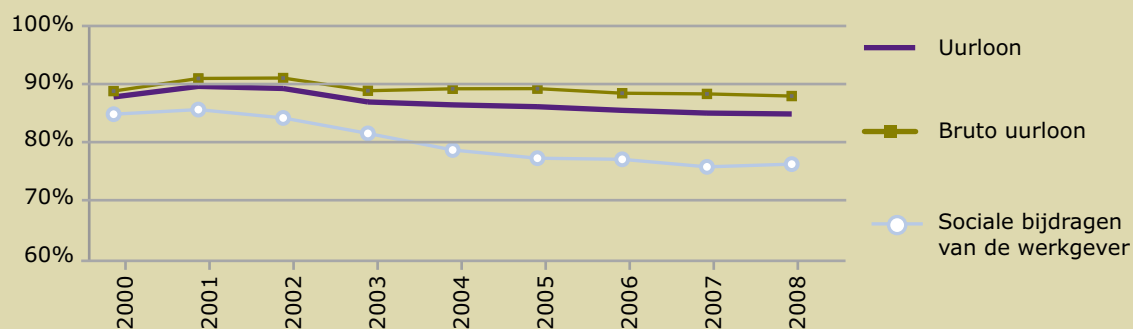
Opmerkelijk is de vaststelling dat de creatie van werkgelegenheid een algemeen gegeven is in alle bedrijfstakken waarin de izw's actief zijn. In de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening was de werkgelegenheid in 2008 het grootst, met respectievelijk 144 600 en 153 500 gesalarieerde werknemers. Zij staan samen in voor bijna 70% van de totale gesalarieerde werkgelegenheid in de izw's. De dynamiek was er goed vergelijkbaar met wat we in alle bedrijfstakken samen zien, met een gecumuleerde groei van respectievelijk 35% en 40% tussen 2000 en 2008. De evolutie in de bedrijfstak 'diensten' overstijgt het gemiddelde, met een groei in de werkgelegenheid van 73% over de hele periode. De evolutie in de werkgelegenheid bij de izw's die gerangschikt zijn in 'diverse verenigingen' en 'recreatie, cultuur en sport' was daarentegen minder gunstig, hoewel de dynamiek ook daar nog altijd hoger was dan in de rest van de economie.

De izw's zorgen duidelijk voor de creatie van werkgelegenheid in België. Maar wat is de aard van dat werk? Aan de hand van een selectie van enkele indicatoren buigen we ons in wat volgt over deze vraag. Volmaakt zijn deze indicatoren niet, laat staan exclusief, en nog minder zijn ze exhaustief. Ze maken het wel mogelijk om het beeld van de izw's dat hier wordt geschetst aan te vullen.

Grafiek 9 – Indicatoren i.v.m. de werkgelegenheid in de izw's

Relatief uurloon en zijn samenstellende delen
(uurloon in de izw's uitgedrukt in percentage van het
uurloon in de rest van de economie)

Bron: INR.

De werkgelegenheid waar we het in deze studie over hebben houdt geen rekening met de vraag of het gaat om voltijds of deeltijds werk. We hebben het hier niet over wat gewoonlijk 'voltijdse equivalenten' wordt genoemd. Het aantal gewerkte uren per gesalarieerde werknemer ligt in de izw's duidelijk gevoelig lager dan in de rest van de economie. Dit suggereert dat deeltijds werk (vrijwillig of onvrijwillig) vaker voorkomt in de izw's.

Het uurloon ligt in de izw's op een lager niveau dan in de rest van de economie. In 2008 bedroeg het verschil 15%. Deze kloof lijkt in de loop van de jaren zelfs nog licht toe te nemen: in 2000 bedroeg hij nog maar 12%.

We mogen dit echter niet interpreteren als een bewijs dat het loon dat een werknemer van een izw ontvangt erop achteruitgaat. Zo'n uurloon bestaat uit twee onderdelen: het brutoloon (dat de gesalarieerde werknemer krijgt vóór het betalen van belastingen en de persoonlijke sociale bijdragen) en de sociale bijdragen ten laste van de werkgevers. Het is precies deze tweede factor die in de sector van de izw's relatief minder snel gestegen is. In 2000 lag het niveau van de sociale bijdragen dat de izw's als werkgever betaalden op 84% van dat van een werkgever in de niet-izw-sector; in 2008 was dat nog slechts 75%.

BESLUIT

Het hergroeperen van de economische gegevens over de instellingen zonder winstoogmerk in één geheel van geïntegreerde rekeningen maakt het mogelijk het belang van de sector van de izw's in België te meten. Aan de hand van een analytische lezing van de satellietrekening van de izw's schetst dit document de belangrijkste kenmerken van de sector.

De izw's vormen een belangrijke actor in het Belgische economische landschap, zowel wat hun bijdrage aan de nationale rijkdom betreft als op het vlak van de creatie van werkgelegenheid. Met een aandeel van ongeveer 5% in het bbp in 2008 komt de sector op de hoogte van andere belangrijke bedrijfstakken, zoals de bouw- en de financiële sector. Bovendien is zijn invloed op de Belgische economie sinds het begin van het decennium toegenomen, dankzij een krachtige groei die gemiddeld en op jaarbasis de groei van de rest van de economie overstijgt.

De sector van de izw's dekt een brede waaier aan activiteiten. Het grootste aantal izw's vinden we in de bedrijfstak 'diverse verenigingen', maar de economische activiteit van de sector wordt beheerst door de takken 'gezondheidszorg' en 'maatschappelijke dienstverlening'. De instellingen uit deze twee bedrijfstakken zijn over het algemeen groter. In een context van vergrijzing zouden zij motoren kunnen worden van de groei van de sector van de izw's in de economie.

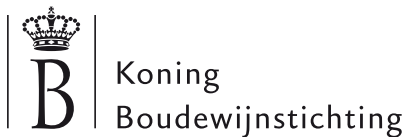
De structuur van de bestedingen van de izw's wordt gekenmerkt door het overwicht van de kostenpost 'bezoldigingen'. Dat wijst op een productiestructuur die arbeidsintensiever is dan in de 'traditionele' vennootschappen. Twee andere kenmerken van de structuur van de bestedingen in de izw's zijn: het erg kleine aandeel van de financiële lasten aan de ene kant, en van de negatieve netto belastingen op de productie aan de andere kant. Dat laatste toont het gesubsidieerde karakter van de izw's aan.

De lopende middelen van de izw's komen hoofdzakelijk van de inkomsten uit de verkoop van goederen en diensten, en van lopende overdrachten. Wat de herkomst van deze middelen betreft, is het beeld enigszins heterogeen naargelang van de betrokken bedrijfstak. In 'onderwijs', 'gezondheidszorg' en 'maatschappelijke dienstverlening' was de overheidsfinanciering in 2008 goed voor meer dan de helft van de totale middelen van de betrokken izw's, terwijl de middelen in de andere bedrijfstakken overwegend van de privésector kwamen. In

absolute termen zijn de takken 'gezondheidszorg' en 'maatschappelijke dienstverlening' de belangrijkste begunstigen van subsidies afkomstig van de overheid.

De sector van de izw's creëert dus rijkdom en drukt ook duidelijk zijn stempel op een ander domein van de economie: de werkgelegenheid. Doordat de productie er behoorlijk arbeidsintensief is, is de sector een belangrijke schepper van banen, met in 2008 11,5% van de totale gesalarieerde tewerkstelling in België. Dat aandeel is sinds 2000 alleen maar toegenomen, dankzij een systematisch hogere groei van de werkgelegenheid dan in de rest van de economie. Deze dynamiek resulteerde in een gecumuleerde nettocreatie van arbeidsplaatsen (over de periode 2000-2008). Die bedroeg bijna 120 000 eenheden voor de sector van de izw's alleen, tegenover 212 000 nieuwe banen in de rest van de economie.

Hoewel ze bijzonder gunstig zijn, moeten deze cijfers inzake tewerkstelling enigszins worden gerelativeerd. Een meer kwalitatieve analyse geeft aan dat een werknemer in de sector van de izw's gemiddeld en op jaarbasis minder uren werkt, en dat zijn uurloon lager ligt dan in de rest van de economie. Hieruit besluiten dat de kwaliteit van de werkgelegenheid systematisch op een lager niveau ligt in de sector van de izw's dan in de andere sectoren van de economie, gaat een stap te ver. De satellietrekening geeft geen indicaties over de vraag of het grotere aandeel aan deeltijds werk al dan niet op een vrijwillige keuze berust. Ook het lagere uurloon in de sector wordt deels verklaard doordat er een grotere concentratie is aan banen die minder goed betaald worden, en dat er meer een beroep wordt gedaan op wettelijke maatregelen om de sociale bijdragen ten laste van de werkgevers te verlichten.

Koning
Boudewijnstichting

Samen werken aan een betere samenleving

www.kbs-frb.be

Meer info over onze projecten,
evenementen en publicaties vindt u op
www.kbs-frb.be.

Een e-news houdt u op de hoogte.
Met vragen kunt u terecht op
info@kbs-frb.be of 070-233 728

Koning Boudewijnstichting,
Brederodestraat 21, B-1000 Brussel
02-511 18 40,
fax 02-511 52 21

Giften vanaf 30 euro
zijn fiscaal aftrekbaar.
000-0000004-04
IBAN BE10 0000 0000 0404
BIC BPOTBEB1

De Koning Boudewijnstichting is een onafhankelijke en pluralistische stichting in dienst van de samenleving. We willen op een duurzame manier bijdragen tot meer rechtvaardigheid, democratie en respect voor diversiteit. De Stichting steunt jaarlijks zo'n 2.000 organisaties en individuen die zich engageren voor een betere samenleving. Onze actiedomeinen voor de komende jaren zijn: armoede & sociale rechtvaardigheid, democratie in België, democratie in de Balkan, erfgoed, filantropie, gezondheid, leiderschap, lokaal engagement, migratie, ontwikkeling, partnerschappen of uitzonderlijke ondersteuning. De Stichting werd opgericht in 1976 toen Koning Boudewijn 25 jaar koning was.

In 2010 werkt de Stichting met een budget van 30 miljoen euro. Naast ons eigen kapitaal en de belangrijke dotatie van de Nationale Loterij, zijn er de Fondsen van individuen, verenigingen en bedrijven. De Koning Boudewijnstichting ontvangt ook giften en legaten.

De Raad van Bestuur van de Koning Boudewijnstichting tekent de krachtlijnen uit en zorgt voor een transparant beleid. Voor de realisatie doet ze een beroep op een 50-tal medewerkers. De Stichting werkt vanuit Brussel en is actief op Belgisch, Europees en internationaal niveau. In België heeft de Stichting zowel lokale, regionale als federale projecten lopen.

Om onze doelstelling te realiseren, combineren we verschillende werkmethodes. We steunen projecten van derden of lanceren eigen acties, bieden een forum voor debat en reflectie, en stimuleren filantropie. De resultaten van onze projecten en acties worden verspreid via diverse mediakanalen. De Koning Boudewijnstichting werkt samen met overheden, verenigingen, ngo's, onderzoekscentra, bedrijven en andere stichtingen. We hebben een strategisch samenwerkingsverband met het European Policy Centre, een denktank in Brussel.

